

Okolje v Sloveniji 1996

Poročilo o stanju okolja

1. Informiranje o stanju okolja in sodelovanje javnosti

1.1 Poročanje in informiranje o stanju okolja	5
1.1.1 Poročanje o stanju okolja	5
1.2 Nevladne organizacije in ozaveščanje javnosti	7
1.3 Onesnaženost okolja v luči splošne ekološke ozaveščenosti različnih skupin prebivalstva	8
1.4 Nekatere publikacije s področja varstva okolja, ki so izšle v organih v sestavi MOP	10
1.4.1 Uprava RS za varstvo narave	10
1.4.2 Urad RS za prostorsko planiranje	10
1.4.3 Uprava RS za jedrsko varnost	10
1.4.4 Hidrometeorološki zavod RS	11

1. Informiranje o stanju okolja in sodelovanje javnosti

1.1 Poročanje in informiranje o stanju okolja

1.1.1 Poročanje o stanju okolja

V letu 1995 je bilo pripravljeno prvo poročilo o stanju okolja na osnovi določil Zakona o varstvu okolja iz l. 1993 (75. in 76. člen). To poročilo je temeljilo na široko uveljavljenem konceptu poročanja "stanje-pritiski-odgovori", pri čemer je skušalo čim bolj obdržati kontinuiteto s poročilom, ki je bilo pripravljeno l. 1989. Predlog Poročila o stanju okolja 1995 je bil objavljen v Poročevalcu Državnega zbora RS, 29. 2. 1996 št. 6/1. V letu 1996 je izšla tudi publikacija v angleškem jeziku.

Konceptualno poročanje o stanju okolja temelji na integraciji socialnih, ekonomskih in zdravstvenih vidikov z okoljskimi, ki še vedno predstavlja težišče. Za poročanje z vidika trajnostnega razvoja družbenoekonomska organiziranost in znanstvene osnove še vedno niso zadovoljive. Tako je v poročilu Okolje v Sloveniji 1996 še naprej zastavljen koncept iz prejšnjega, razširjen pa z integralnim prikazovanjem okoljskih problemov in procesov v okolju in identifikacijo vzročno-posledičnih zvez.

Dosedanja praksa opisovanja stanja in sprememb v okolju, dosežkov pri varovanju ali pa smer nadaljnega razvoja in ocenjevanje distance do ciljev je pretežno temeljila na raznovrstni in naključni uporabi podatkov iz monitoringa in drugih podatkih, ki so nam bili trenutno dosegljivi, pogosto pa je bila uporabljena le metoda opisovanja, brez potrebne podatkovne podpore. Tak način ni bil vedno dovolj transparenten, ker so se težko vzpostavile povezave med stanjem okolja (onesnaženostjo) in vzroki (med njimi tudi izvajanje sektorskih politik). Za transparentnost poročanja, za boljše možnosti ocenjevanja stanja in sprememb v okolju in ocenjevanja udejanjanja politik na tem področju ter za programiranje ukrepov in politik v prihodnosti se vedno bolj uporablja *indikatorje*. Indikatorji so vrednosti parametrov ali vrednosti izdelane na osnovi parametrov, ki kažejo na/zagotavljajo informacijo o/opisujejo stanje določenega fenomena/okolja/področja, s čimer je možno pridobiti informacijo večjega/širšega pomena kot je tista, ki jo daje vrednost parametra sama po sebi (OECD; Core set of Indicators, 1993). Da se je razvoj indikatorjev po uspešni uporabi na socioekonomskem področju razvil v pravi vihar uporabe indikatorjev tudi na področju okolja, je več vzrokov:

- z globalizacijo procesov in odpiranjem držav navzven je nastala potreba po komunikaciji med državami in znotraj države, ki jo na kvalitetni ravni lahko omogočijo le primerljivi in zanesljivi podatki; ta vidik je še poudarjen s procesom priključevanja EU, ki bo zahteval intenzivno komunikacijo in fleksibilnost na tem področju;
- indikatorje so politiki (in družba) začeli uporabljati za kontrolo odgovornosti za že sprejete odločitve ter za ocenjevanje potreb po novih politikah, ciljnih in ukrepih;
- široko sprejet koncept trajnostnega razvoja zahteva dolgoročne opredeljene ciljeve, za dosego katerih moramo najprej vedeti, kje smo, kam gremo in koliko nam manjka do cilja; spremljanje takšnih ciljev ni mogoče le z uporabo klasičnega monitoringa in statističnega sistema zbiranja podatkov, potrebno ga je nadgraditi z indikatorji in povezati v sisteme okoljskih računov;

- družba (širša javnost, različne družbene skupine in vsi partnerji v odločanju) mora in ima pravico biti obveščena o stanju in dosežkih v okolju, kar ji po eni strani omogoča nadziranje izvajanja različnih politik, po drugi strani pa tudi posameznim partnerjem jasneje pokaže na njihovo vlogo, odgovornost in naloge;
- zaradi težav pri spremljanju okoljskih politik samo na podlagi podatkov, se je ta problem skušal reševati s širjenjem nabora podatkov, ki so se zbirali, tako so podatki postajali vse manj pregledni in uporabni za vsakodnevne potrebe; glede na uporabnost je tudi cena njihovega določanja (monitoring, statistike) previsoka in nesorazmerna.
- indikatorji zaradi svoje integralne vloge in transparentnosti omogočajo povezavo z ekonomskim in socialnim področjem, kar omogoča sorazmerno enostavno spremljanje učinkovitosti okoljskih in drugih politik.

Vsi navedeni razlogi so vzrok, da se je v Sloveniji kljub težavam (nejasna vloga uporabe indikatorjev v "dnevni" in "strateški" politiki, pomanjkanje podatkov in metodologij) začela uvajati uporaba indikatorjev, ker je to orodje, ki se danes uporablja v vseh državah z okoljsko razvito politiko. Indikatorji so oz. postajajo eden od močnejših inštrumentov za implementacijo in nadzor.

V poročilu so upoštevanji indikatorji, ki jih uporabljajo nekatere mednarodne organizacije: OECD, Evropska agencije za okolje in v največji možni meri tudi trajnostni indikatorji ZN. V sodelovanju s pristojnimi službami in področnimi eksperti so se oblikovale jasnejše vsebine posameznih področij, kar je tudi dobra osnova za vzpostavljanje državnega sistema indikatorjev. *Cilj je zagotoviti javnosti in tistim, ki sodelujejo v procesu odločanja, transparentnost, primerljivost v prostoru in času ter oceniti realizacijo zastavljenih ciljev.*

V poročilu so zastopana in poudarjena še naslednja vodila:

- Vzdrževani so že zastavljeni trendi podatkov in pojavov, skladno z novjšimi dognanji na področju okolja pa vzpostavljeni še novi
- Ker mora biti poročilo tudi osnova za politične odločitve in nadaljnje ukrepe, je, kjer je to mogoče, prikazano stanje v odnosu do mednarodno zastavljenih ciljev iz konvencij in doseganje evropskih ali slovenskih standardov.

Environmental Performance Review (EPR)-Presoja učinkovitosti okoljske politike v Sloveniji

Osnovni cilj Environmental Performance Review-jev je izboljšati učinkovitost okoljske politike države, v kateri se izvajajo, vzpostaviti trajni dialog med različnimi evropskimi državami ter povečati odgovornost države v odnosu do javnosti. Za Slovenijo ima EPR projekt tudi notranjo vlogo, in sicer predstavlja pogled in oceno stanja ter razmer v državi na področju okolja iz zunanje, neodvisne perspektive, v pomoč nam bo pri pripravi in preveritvi prioritet državnega programa varstva okolja in pri vključevanju okoljskih vsebin v povezavi s socialekonomskimi v druge sektorske programe. Sama izvedba tega projekta je izboljšala sodelovanje med ministrstvi in drugimi organizacijami, ki delujejo na okoljskem področju. Poročilo bo tudi pomemben referenčni material države Slovenije pri vključevanju v evropske procese. Slovenija je s tem opravila pionirsko delo med državami v prehodu in dodala svoj prispevek k izpolnitvi programa Združenih narodov na področju projekta EPR.

Projekt je trajal od januarja 1995 do maja 1997. Izvajal se je pod vodstvom Ekonomske komisije za Evropo pri Združenih narodih. Oblikovana je bila skupina 10 strokovnjakov iz zahodno in vzhodnoevropskih držav, ki je pripravila poročilo. Po polletni fazi zbiranja in posredovanja informacij je bilo v Sloveniji organizirano 11 delavnic (prostorsko planiranje, zrak, voda, kmetijstvo, promet, mednarodno sodelovanje, odpadki, energetika, zdravje, čiste tehnologije, varstvo narave), 3 plenarna zasedanja (okoljska politika in upravljanje okolja, zakonodaja in upravna inštitucionaliziranost na področju varstva okolja, vključevanje okoljske politike v industrijo in integracija okoljske politike v drugih sektorskih programih in povezava s socialekonomskimi vidiki) in 3 ekskurzije: šoštanjsko kotlino, Triglavski narodni park (s poudarkom na njegovem upravljanju) ter na Koroško (Dravograd, železarna, topilnica Žerjav). Vse to je bilo osnova za pripravo poročila o stanju udejanjanja okoljske politike v Sloveniji ter za pripravo sklepov in priporočil.

Maja 1997 je medministrska delegacija pod vodstvom ministra za okolje in prostor na sestanku Komiteja za okolje pri ZN pojasnjevala izvajanje okoljske politike v Sloveniji. Sklepe in priporočila iz poročila je komite tudi sprejel kot uraden dokument. EPR poročilo je izšlo l. 1997 v 1600 izvodih v angleškem jeziku, l. 1998 pa 600 izvodov v slovenskem prevodu.

Vsi zastavljeni cilji iz projekta EPR so bili doseženi. Na to kaže tudi število (190) udeležencev na delavnicah, ki so bile jedro projekta, kar je ugoden rezultat tudi v primerjavi z drugimi državami, kjer se je že izvajal EPR. Visoka (dosežena) kooperativnost, pomeni tudi dobre možnosti za nadaljnjo realizacijo sprejetih priporočil EPR, kakor tudi okoljske politike na splošno. Odzivi med udeleženci kažejo, da bo poročilo sprejeto in uporabljeno v širši strokovni javnosti.

Dobriš Second Assessment

Slovenija je aktivno sodelovala pri pripravljanju novega evropskega poročila o stanju okolja v letih 1996 in 1997, ki je osnova za delo evropskih politikov na konferenci ministrov v Aarhusu 1998. Informacije v zvezi s poročilom so dostopna na internetu: <http://www.eea.dk>.

GEO 1 in GEO 2

V letu 1996 se je pripravljalo tudi poročilo o stanju okolja na globalni ravni, ki bo spremljalo stanje do l. 2012, ko naj bi poročilo izkazalo 15-letne spremembe v okolju. Čeprav je poročilo globalnega značaja, je mesto Slovenije vidno tudi tu. Poročili sta dosegljivi na internetu: <http://www.grida.no/geo1/>

1.2 Nevladne organizacije in ozaveščanje javnosti

V Sloveniji je več kot sto okoljevarstvenih in naravovarstvenih nevladnih organizacij (NVO). Po številu članstva so to pretežno manjše NVO, ki delujejo tako na lokalni, regionalni in državni kot tudi na mednarodni ravni. Področja njihove dejavnosti so izobraževanje, vzgoja in ozaveščanje; opozarjanje vladnih struktur in zakonodajne pobude, promocija trajnostnega razvoja, monitoring na področju okolja in narave itd.

V letu 1995 so NVO medsebojno sodelovale pri pripravi pobud in zahtev, ki se nanašajo na gradnjo avtocest, ter jih junija posredovale vladi, državnemu zboru in medijem. V organizaciji Umanotere, Slovenske fundacije za trajnostni razvoj, so zelo uspešno sodelovale tudi pri pripravi dokumenta Agende 21 za Slovenijo - prispevek. Dokument, ki trajnostni razvoj predstavlja kot perspektivno razvojno možnost za Slovenijo, je nastal kot rezultat štirimesečnega projekta. Junija 1995 so ga NVO predstavile javnosti.

V Sloveniji deluje predstavniška pisarna mednarodne fundacije Regionalnega centra za okolje za Srednjo in Vzhodno Evropo (REC), ki je bila uradno odprta februarja 1995. Vzpodbudila je aktivnejši razvoj NVO, saj je prinesla ne samo možnost sofinanciranja njihovih dejavnosti, temveč tudi podporo njihovega inštitucionalnega razvoja. V okviru različnih programov finančnih podpor je REC doslej sofinanciral izvedbo 65 slovenskih projektov v skupni višini 185.000 USD. Organiziral ali soorganiziral in finančno podprl je prva širša srečanja slovenskih nevladnih organizacij, na katerih so se začele tkati vezi medsebojne komunikacije in sodelovanja. V slovenščini je izdal knjigi o soudeležbi javnosti v postopkih sprejemanja odločitev na področju varstva okolja in o usmeritvah za pripravo državnega programa varstva okolja, sprejetih na luzernski ministrski konferenci. S četrtletnikom The Bulletin in mesečnim Biltenom v slovenščini omogoča pretok informacij v regiji in na nivoju Slovenije ter vzpostavlja prostor za komunikacijo članov nevladnih organizacij z javnostjo. V okviru okoljskih aktivnosti slovenskih nevladnih organizacij objavlja opozorila članov NVO na probleme ter pobude za njihovo reševanje. Podatkovna baza REC Slovenija, predvsem seznam naslovov in osnovnih dejavnosti NVO, služi mnogim organizacijam za komunikacijo z nevladnim sektorjem.¹

¹ povzeto po zborniku Modri ljudje za modro nebo 1, REC - Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo, Ljubljana, 1996, stran 9

Ministrstvo sofinancira projekte NVO preko javnih razpisov, namenjenih promociji varstva okolja. V letu 1995 je bil javni razpis izveden dvakrat. Poseben poudarek glede vsebine projektov promocije varstva okolja je bil na evropskem letu varstva narave '95, katerega pobudnik je bil Svet Evrope. Na obeh razpisih je bilo sofinanciranih 51 projektov v višini 13,277.000 SIT. Marca je ministrstvo financiralo stojnico na sejmu EKO 95 v Celju, na kateri so se predstavljale nevladne organizacije. V maju je bil organiziran seminar za nevladne organizacije Načrtovanje avtocest.

Ministrstvo mesečno izdaja bilten "Okolje & prostor" (Environment & Planning) v slovenskem in angleškem jeziku od decembra 1994. Brezplačno ga naslovi na 1500 naslovov: zaposlenim v MOP, nevladnim organizacijam, novinarjem, lokalnim skupnostim, državnim organom, podjetjem, strokovnim organizacijam, veleposlaništvom Slovenije v tujini in tujim veleposlaništvom v Sloveniji ter nekaterim mednarodnim organizacijam. Bilten vsebuje kratke vesti o delu ministrstva. Oktobra 1995 je bila izdana posebna številka biltena pred ministrsko konferenco "Okolje za Evropo" v Sofiji. Kot članica delegacije Republike Slovenije se je konference udeležila tudi predstavnica NVO, ki so jo na pobudo ministrstva izbrale NVO same.

Februarja 1995 je bilo z odprtjem razstave Varstvo narave na Slovenskem, ki jo je pripravil Prirodoslovni muzej Slovenije, uradno odprto evropsko leto varstva narave. Ministrstvo je ob tem dogodku izdalo publikacijo 75 let Spomenice Odseka za varstvo prirode in prirodnih spomenikov ter Koledar in program izbranih dogodkov. Uprava RS za varstvo narave je v letu 1995 sodelovala pri ozaveščanju javnosti z izdajo mnogih publikacij in plakatov naravovarstvene vsebine, zakonodaja s področja varstva okolja je bila javnosti predstavljena na delavnicah, seminarjih in sejnih in v sodelovanju s sredstvi javnega obveščanja. Izdana je bila zloženka, ki predstavlja Uredbo o prepovedi vožnje v naravnem okolju, ter zloženka Pravila za nabiranje gob.

Tudi v letih 1995 in 1996 je bil obeležen svetovni dan voda 22. marca s predstavitvijo povezanosti celovitih ureditev v hudourniških povirjih, z življenjem človeka v povodju Kamniške Bistrice ter organizacijo strokovnega posvetovanja "Vode in varstvo narave". Dan Zemlje, 22. april, pa je bil obeležen z razstavo okoljevarstvenih projektov, ki so bili sofinancirani na razpisu Promocija varstva okolja. Ob razstavi je bila izdana tudi brošura, ki predstavlja avtorje in projekte. Poslancem v Državnem zboru RS, državnim svetnikom ter članom Vlade pa so bili razdeljeni tudi zborniki Zemlja 1995.

1.3 Onesnaženost okolja v luči splošne ekološke ozaveščenosti različnih skupin prebivalstva

Poleg neposrednih vplivov onesnaženega okolja na prebivalce v vseh treh sferah življenja (bivanje, delo in preživljanje prostega časa) moramo govoriti še o posrednih vplivih, ki se kažejo v sprejemanju, razumevanju vzrokov in posledic onesnaževanja, skratka v ekološki ozaveščenosti, in v reakcijah različnih skupin (starostnih, izobrazbenih, poklicnih) prebivalstva na pojave degradacije okolja. Človeka oziroma posamezne skupine ljudi vidimo namreč v dvojni vlogi, na eni strani kot povzročitelje večine negativnih sprememb v okolju, na drugi pa tudi kot receptorje teh sprememb in negativnih posledic, ki jih prinašajo.

Nekaj raziskav v štirih najbolj onesnaženih slovenskih pokrajinah (celjska, mežiška, trboveljska, jeseniška) je pokazalo, da so aktualni odnosi prebivalcev do onesnaženega okolja in reakcije nanj pod močnimi vplivi ekonomskih, družbenih in delno tudi političnih dejavnikov, predvsem pa podrejeni reševanju osnovnih eksistenčnih problemov. Primerjalno so bila obdelana štiri referenčna manj onesnažena območja (žalsko, laško, mozirsko in radovljiško). Ker nakazana smer našega nadaljnjega razvoja ne gre povsem v smeri optimalnega varovanja naravnih virov in okolja v celoti, bo večja ekološka ozaveščenost prebivalcev postajala čedalje pomembnejša. Izkazana je bila močna korelacija z izobrazbo in ekonomsko močjo. Na splošno se je pokazala tudi sorazmerno nizka ekološka zavest prebivalcev. Ob tem se kaže tudi potreba po oblikovanju močnejših

nepolitičnih vplivnejših skupin, ki bi sproti opozarjale na vse negativne posege v okolje. Pokazalo se je, da degradirano okolje že postaja dejavnik socialno-geografske diferenciacije. Glede na to, da se ekološka zavest veča z višjo splošno izobrazbo, kar so potrdile tudi slovenske raziskave, bo treba ne le razširiti ekološko vzgojo in izobraževanje, ampak tudi raven splošne izobrazbe, ki bo omogočala širše razumevanje vzrokov in posledic onesnaževanja okolja. Ekološko ozaveščenost moramo namreč razumeti tudi v vlogi oblikovanja predstav o pomenu bivalnega okolja kot dela širšega, splošnega okolja ljudi.

Raziskave so tudi pokazale, da se po nekaterih socialnoekonomskih kazalcih že oblikujejo posamezne skupine prebivalstva, ki svoje bivalno in širše okolje z ekološkimi problemi vred podobno razumejo ter dojemajo in se nanje podobno odzivajo. Tudi njihova prostorska razporeditev se že sorazmerno dobro sklada z degradacijsko strukturo. Izobrazba in ekonomska moč prebivalstva sta med najpomembnejšimi kazalci pri diferenciaciji različno onesnaženih delov pokrajine. Razlika med njima je v tem, da gre pri izobrazbeni sestavi bolj za potencialne in posredne vplive (načrtovane, predlagane spremembe), pri ekonomskih kazalcih pa že za neposredne. Z višjo izobrazbo prebivalcev se močno krepi ekološka zavest in prepoznavanje pravih ekoloških problemov bodisi v njihovem bivalnem okolju bodisi v globalnem pogledu, pri njih pa je tudi največ pobud za izboljšave okolja. Pri tej skupini prebivalcev je vzrok za preselitev ekološki. Tudi analiza dohodninskih podatkov je potrdila, da je v najbolj onesnaženem okolju več ekonomsko najšibkejših skupin prebivalstva, s prehajanjem v relativno čistejša območja pa se njihova povprečna kupna moč postopoma zvišuje. Za slovenske razmere so zlasti pri narodnostni strukturi prebivalstva značilne razlike med statističnimi in anketnimi podatki. Pri slednjih naj bi pripadniki drugih narodov reagirali na onesnaženost okolja enako ali podobno kakor domačini, se pravi, da v precejšnji meri prevzemajo reakcije do okolja od slovenskih sosedov. Še značilnejše pa je, da je v najbolj onesnaženih območjih urbanih pokrajin koncentracija prebivalcev neslovenske narodnosti največja. V tej povezavi so podatki o narodnostni sestavi prebivalstva še kar zanesljiv kazalec diferenciacije mest in opredeljevanja območij s slabšim bivalnim okoljem. Raziskave so opozorile, da degradirano okolje najbolj tolerantno in pasivno sprejemajo najnižje socialnoekonomske skupine prebivalstva. To pa hkrati takšno okolje posredno tudi ohranja, če ga celo ne slabša.

Na splošno se je pokazalo, da ljudje zaradi slabih ekonomskih razmer danes prizanesljiveje ocenjujejo degradirano okolje kot pred desetimi leti. Realnejši pa postajajo pri iskanju glavnih virov emisij, ki jih ne vidijo zgolj pri industriji, temveč prepoznavajo tudi negativne vplive lastnih oziroma komunalnih emisij, ki nastajajo zlasti z zimskim ogrevanjem stanovanj, še posebno zaradi slabših vrst kuriva. Neugodno pa je, da prav v najbolj onesnaženih mestnih predelih, kjer je najnižja tudi povprečna socialnoekonomska sestava prebivalstva, najslabše prepoznavajo glavne vire onesnaževanja okolja. Krivce zanj iščejo namreč raje v industriji ali prometu, ne pa pri ogrevanju stanovanj, zato je manj možnosti za uvajanje okolju neškodljivih naprav in načinov ogrevanja.

Splošna ekološka ozaveščenost je najnižja v območjih, kjer je prebivalstvo že več desetletij neposredno odvisno od dela v industriji ali rudarstvu, boljša pa je v ruralnem okolju, a ne le zaradi večje povezanosti in odvisnosti od narave, temveč tudi zaradi manjše poklicne odvisnosti od industrije. Ker se ekološka zavest zvišuje tudi z izobrazbo, se ob tem ne kaže le pomen ekološke vzgoje, ampak tudi splošne izobrazbe, ki omogoča širše razumevanje vzrokov onesnaževanja okolja in njihovih posledic.

Pri povojnem prostorskem širjenju so naša mesta onesnaženost okolja upoštevala le posredno, zato je novejša pozidava najmanj onesnaženih delov urbane pokrajine bolj naključna ter prej povezana z drugimi omejitvami. Najprej se je namreč pozidava zgoščevala znotraj mestnih delov, ki so bili praviloma sredi najbolj onesnaženega okolja. S tem pa so se v njih količine komunalnih emisij, predvsem zimskih, še stopnjevale. Toda tudi povsem nove soseske so prav tako nastajale v onesnaženem okolju. Šele ko je v samih mestih začelo primanjkovati prostora, so se ta v večjem obsegu začela širiti na območja, ki so bila sprva zaradi obrobnosti in prometne odročnosti pogosto manj privlačna za bivanje, vendar sredi čistejšega okolja, čeprav to takrat, ko so nastajala, niti ni bilo odločilno.

Šele v zadnjem desetletju tudi obrobna, najmanj onesnažena podeželska naselja, ki so v povojnih letih prebivalstveno nazadovala ali stagnirala, postajajo zavestno privlačnejša za bivanje in številčno ponovno naraščajo. Gledano v celoti pa še vedno ne moremo govoriti o degradaciji okolja kot o zelo upoštevanem omejitvenem lokacijskem dejavniku pri širjenju stanovanjskih mestnih delov, čeprav so ta z novejšo gradnjo posegala v ekološko ustrežnejša mestna obrobja. V bistvu so bili pri vsem tem vendarle odločilnejši drugi razlogi in ne ekološki, čeprav so z njimi sovpadali.

1.4 Nekatere publikacije s področja varstva okolja, ki so izšle v organih v sestavi MOP

Uprava RS za varstvo narave

- Poročilo o stanju okolja 1995 (Poročevalec št.6/1,1996)
- Environmental Report 1995 (angleška verzija, tiskana publikacija)
- Voda-bogastvo in problem (Zbornik s posveta o svetovnem dnevu voda v Rušah), Ljubljana 1995

Plakati:

- črna štokrlja, vidra, divja mačka, koconogi čuk, log in loka, bukov in jelov gozd, nagubane plasti pod Krnom, grbinasti travniki na planini Vogar, trstišča na Cerkniskem polju, kraško polje Ponikve, steljniki pri Drašičih, reka Dragonja, zavarovane glive v Sloveniji, neponovljiva narava-fosili in minerali, varujmo naše jame, naravni parki

Brošure:

- Varovanje geološke dediščine I. (zbiranje fosilov in ohranjanje njihovih nahajališč) in II. (za prostorske načrtovalce, rudarsko industrijo, vzgojitelje in lastnike zemljišč), Neponovljiva narava-fosili in minerali
- Zbornik posvetovanj - Varstvo narave in okoljska vzgoja in izobraževanje.
- 74 let Spomenice - odseka za varstvo prirode in prirodnih spomenikov
- Narava & človek- Vestnik varstva narave 1 (Zavarovani ribojedi ptiči in uravnavanje njihovega vpliva na ribištvo v Sloveniji)
- Evropsko leto varstva narave 1995 - predstavitev projektov v Sloveniji

Urad RS za prostorsko planiranje

- Arhitekturne krajine in regije Slovenije, prof. dr. Peter Fister et al., 1993
- Načrtovanje in izbor variant daljinskih cest s poudarkom na presojah vplivov na okolje; mednarodni seminar, Portorož, 1994, 1995
- Oblikovanje avtocestnega prostora, mednarodni seminar, Portorož, 1994, 1995
- Varstvo in usmerjanje oblikovne podobe slovenskih mest, prof. dr. Andrej Pogačnik, 1996
- Tipološka klasifikacija krajine, mednarodni posvet 1996, zbornik
- Značilni krajinski vzorci Slovenije, prof. dr. Janez Marušič et al., 1996
- Glosar arhitekturne tipologije, prof. dr. Peter Fliser et al., 1993

Uprava RS za jedrsko varnost

- Poročilo o jedrski in radiološki varnosti v I. 1994 in 1996 (v Poročevalcu št. 40, 1995 in št. 40 v I. 1996, na internetu-<http://www.sigov.si/ursjv/uvod.html> ter v javnih in strokovnih knjižnicah); poročilo je izšlo tudi v angleškem jeziku. V slovenščini in angleščini so izšle v okviru Zbirke o varnosti

Hidrometeorološki zavod RS

- Onesnaženost zraka v Sloveniji v letu 1992, Ljubljana 1994
- Air Pollution in Slovenia, Year 1993, Ljubljana 1994
- Onesnaženost zraka v Sloveniji v letu 1994, Ljubljana 1995
- Air Pollution in Slovenia, Year 1994, Ljubljana 1995

- Onesnaženost zraka v Sloveniji v letu 1995, Ljubljana 1996
- Air Pollution in Slovenia, Year 1995, Ljubljana 1996
- CORINAIR 90, Emissions Inventory for Slovenia, Ljubljana 1995
- Onesnaženost zraka v Sloveniji v letu 1996, Ljubljana 1997
- Air Pollution in Slovenia, Year 1996, Ljubljana 1997
- Kakovost voda v Sloveniji v letu 1992, Ljubljana 1993
- Water Quality in Slovenia, Year 1992, Ljubljana 1993
- Water Quality in Slovenia, Year 1993, Ljubljana 1994
- Hidrološki letopis Slovenije 1990, Ljubljana 1995
- Hidrološki letopis Slovenije 1991, Ljubljana 1995
- Hidrološki letopis Slovenije 1992, Ljubljana 1996
- Hidrološki letopis Slovenije 1993, Ljubljana 1996
- Klimatografija Slovenije (podatki 1961-1990):
- zvezki Sončno obsevanje, Padavine, Temperature zraka
- Kakovost voda v Sloveniji v letu 1995, Ljubljana 1996
- Water Quality in Slovenia, Year 1995, Ljubljana 1996

